

Хрящова та кісткова тканини.

Кандидат біологічних наук
Васько Людмила Віталіївна

A stylized, layered mountain range graphic in shades of teal and blue, located in the bottom right corner of the slide.

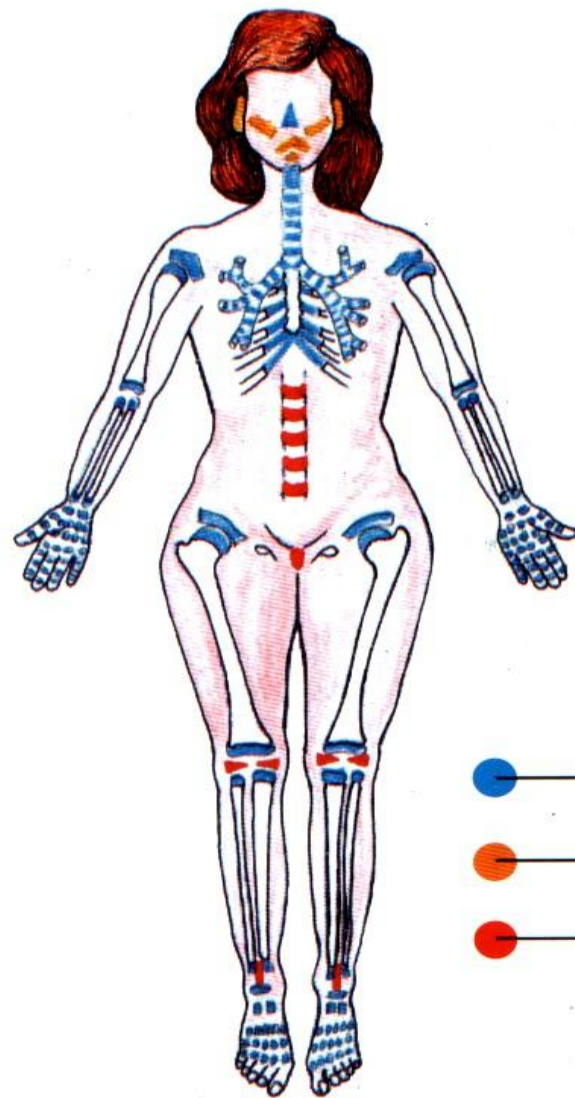
Хрящова тканина

Класифікація і локалізація.

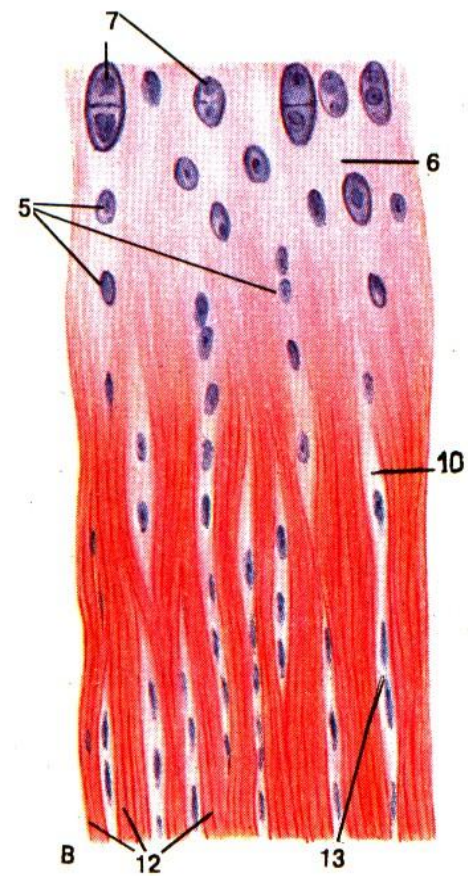
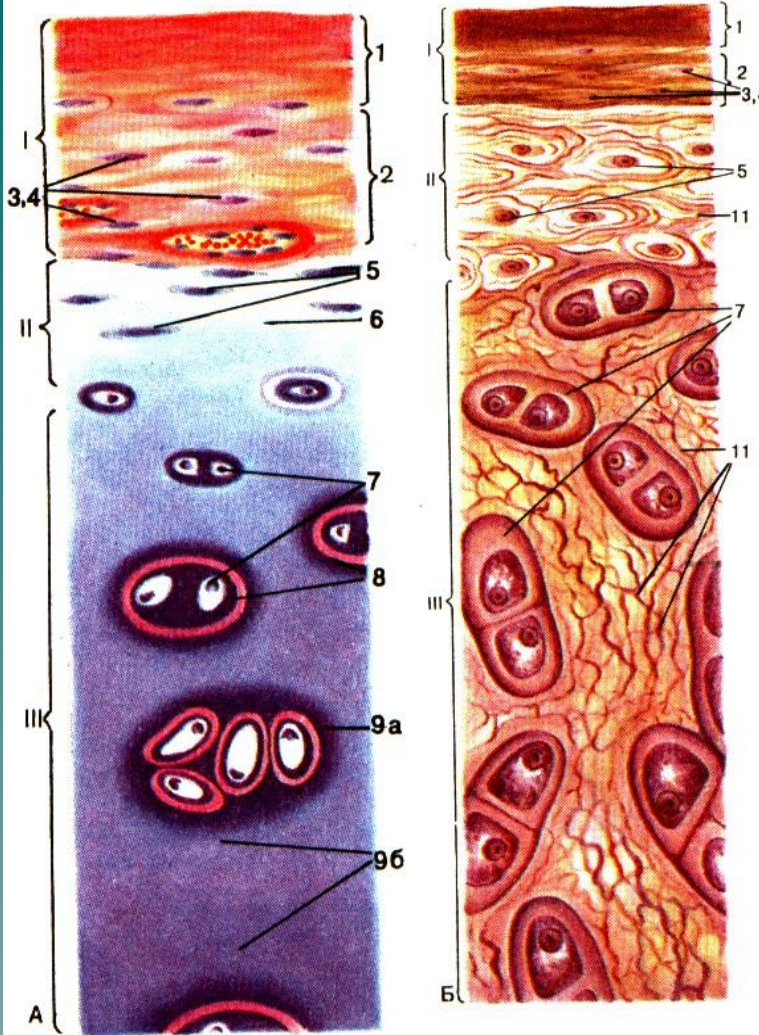
- 1. Гіаліновий(суглоби, дихальні шляхи).*
- 2. Волокнистий (міжхребцеві диски).*
- 3. Еластичний (вушна мушля, дихальні шляхи).*

Різниця між видами : особливості будови компонентів міжклітинної речовини.

- Гиалиновый хрящ
- Эластический хрящ
- Волокнистый хрящ

Функції хрящової тканини.

1. **Формоутворююча в ембріональному періоді.**
2. **Ріст кісток у довжину.**
3. **Опорно-рухові реакції скелету.**

Структурні компоненти.

1. **Клітини (хондробласти, хондроцити 1-го, 2-го і 3-го типів).**
  2. **Міжклітинна речовина (аморфний і волокнистий компоненти).**
-

Молекулярна організація аморфної речовини.

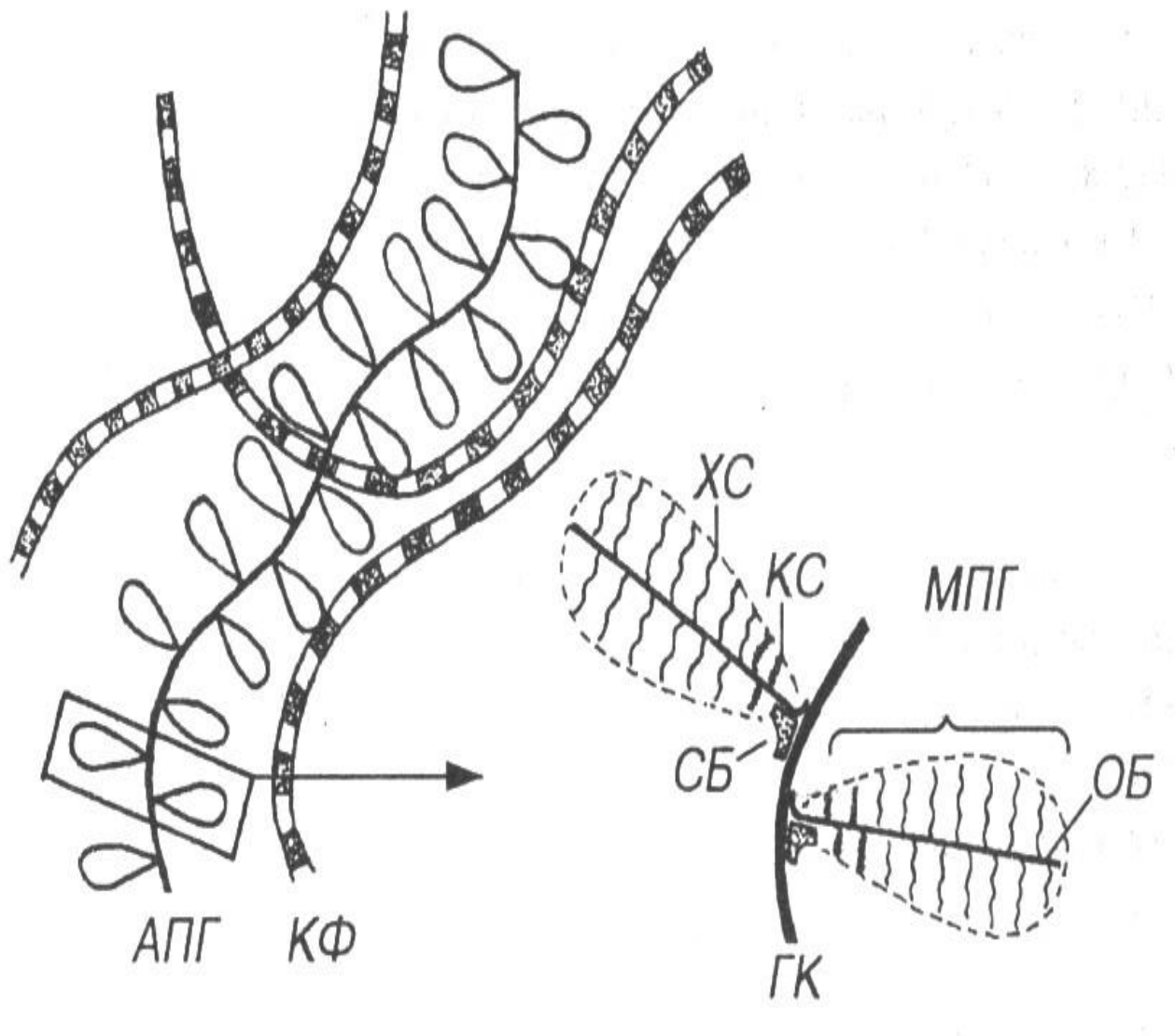
Хімічний склад.

1. Глікозоаміноглікани (ГАГ)-це гетерополісахариди. Є Несульфатовані ГАГ (гіалуронова кислота) та сульфатовані ГАГ (хондроїтинсульфати, дерматансульфати, кератансульфати, гепарансульфати, гепарин).
2. Протеоглікани (ГАГ зв'язаний із білком).

Міжмолекулярні взаємодії.

За допомогою груп COO- і $\text{SO}_4\text{-}$ молекули протеогліканів зв'язують великий об'єм води (організують її). Механізм цих міжмолекулярних взаємодій під час рухових реакцій (стискання і розслаблення) обумовлює пружність хряща, а переміщення води при цьому забезпечує трофіку хрящової тканини.

Клітини хрящової тканини

А. Хондробласти (плоскої форми, здатні до проліферації і синтезу міжклітинної речовини).

Локалізація: камбіальний шар охрястя

Б. Хондроцити (утворюють ізогенні групи).

1. Хондроцити 1-го типу (високе ядерно-цитоплазматичне співвідношення, багато рибосом).

Ф. Проліферація

2- хондроцити 2-го типу (знижене ядерно-цитоплазматичне співвідношення, гр.ЕПС, апарат Гольджі.

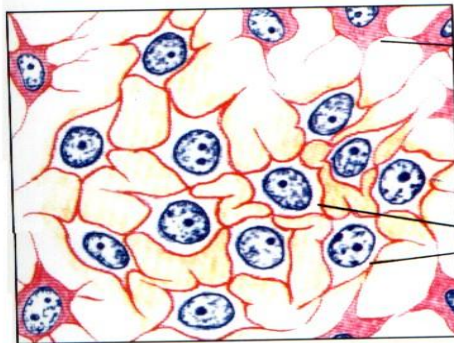
Ф.: синтез ГАГ і протеогліканів).

3- хондроцити 3-го типу (низьке ядерно-цитоплазматичне співвідношення, гр.ЕПС, мітохондрії.

Ф.: синтез білків волокнистого компонента).

Гістогенез хряща

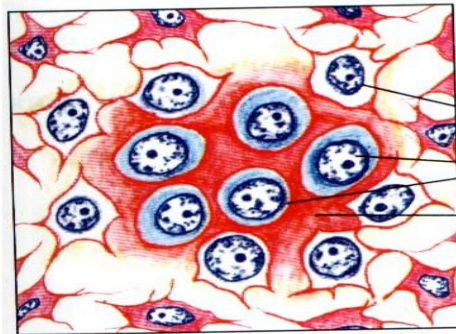
1. Утворення *хондрогенного острівця* із мезенхіми.
2. Утворення *первинної хрящової тканини* (диференціювання хондробластів, які здатні синтезувати оксифільні фібрилярні білки).
3. *Диференціювання хрящової тканини* (з'являються хондроцити 1-го типу, які здатні до синтезу ГАГ)
4. Утворення *охрястя* із мезенхіми (волокнистого і хондрогенного шарів)

Мезенхимные клетки

Хондрогенные клетки
(прехондробласты)

А

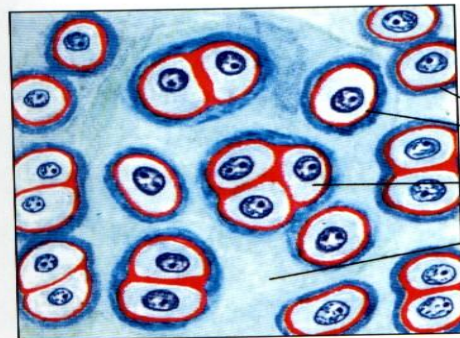

Прехондробласты

Хондробласты

Оксифильное межклеточное
вещество

Б

Молодые хондроциты

Изогенная группа хондроцитов
(хондрон)

Базофильное межклеточное
вещество

В

Схема развития гиалинового хряща

А - хондрогенный островок

Б - первичная хрящевая ткань

В - дифференцировка хрящевой ткани

Ріст хряща

1. **Апозиційний** (проліферація клітин хондрогенного шару і продукція ними міжклітинної речовини).
2. **Інтерстиційний** (проліферація хондроцитів 1-го типу ізогенних груп і продукція міжклітинної речовини хондроцитами 2-го і 3-го типів)

Вікові зміни хрящової тканини

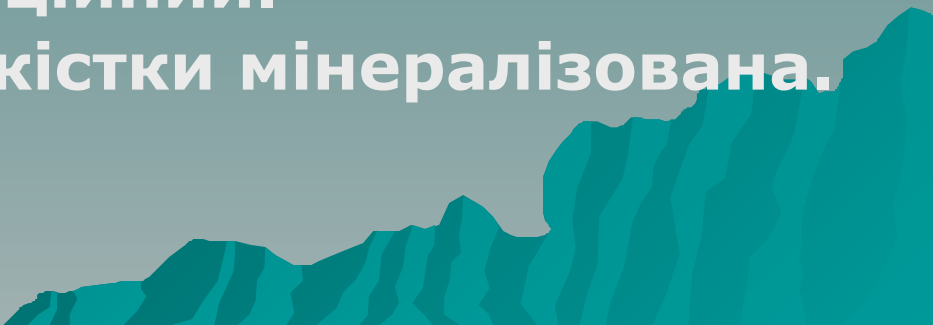
1. Зменшення гідрофільності (за рахунок зменшення довжини протеогліканів).
  2. Зниження інтенсивності розмноження клітин.
  3. Відкладання солей кальцію, хрящова тканина стає мутною, ламкою.
  4. Вростання кровоносних судин.
-

Кісткова тканина

Ознаки подібності із хрящовою тканиною.

- 1. Структури: клітини і міжклітинна речовина.**
- 2. Покриті відповідно охрястям і окістям.**
- 3. Розвиток із мезенхіми.**

Ознаки різниці.

- 1. Механізми живлення різні.**
  - 2. Кістка є васкуляризованою тканиною.**
  - 3. Ріст кістки тільки апозиційний.**
  - 4. Міжклітинна речовина кістки мінералізована.**
-

Структурні компоненти кісткової тканини

Остеобласти, остеоцити і остеокласти

1 Диферон

СК(мезенхімних клітин лінії механоцитів) → НСК
(преостеобласти) → Остеобласти (ОБ) → Остеоцити(ОЦ)

2 Диферон

СКК → НСК → Промоноцити → Моноцити → Остеокласти

Колагенові волокна і аморфна речовина

Функції кісткових тканин

 Опорна

 Депо іонів Са і Р

Класифікація кісткових тканин

-Пластинчаста

 Грубоволокниста
(ретиколофіброзна)

 А також: дентин і цемент

Остеобласти

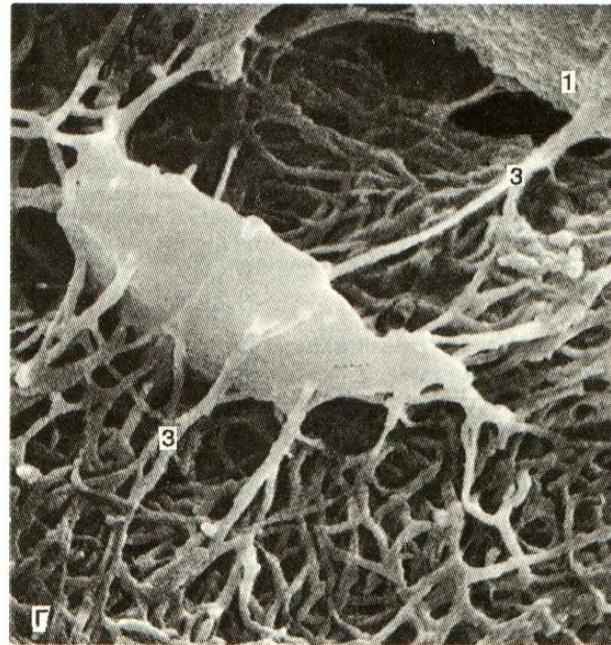
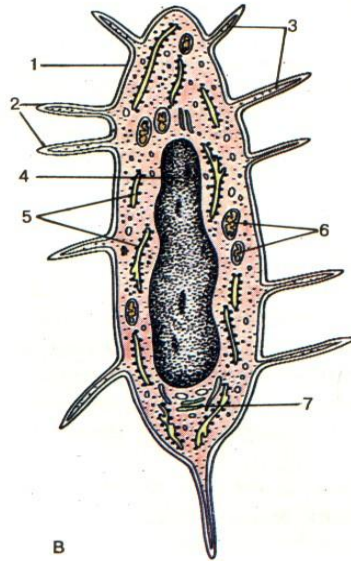
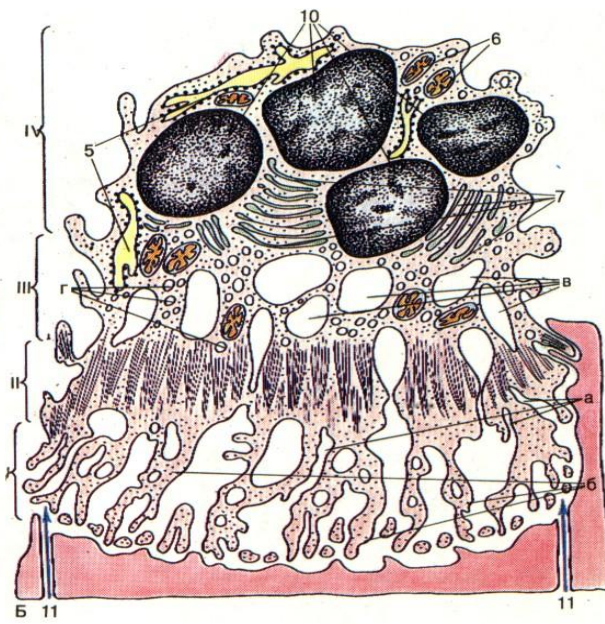
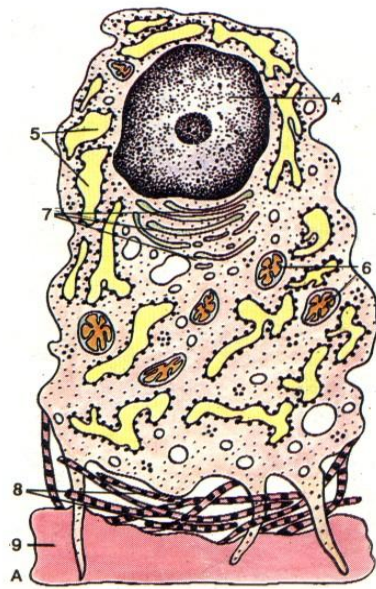
1. Молоді (мітози , синтез компонентів міжклітинної речовини, звапнування).
2. Знаходяться у глибокому шарі окістя і у місцях регенерації.
3. Форма кубічна, пірамідальна, 15-20мкм.

Остеоцити

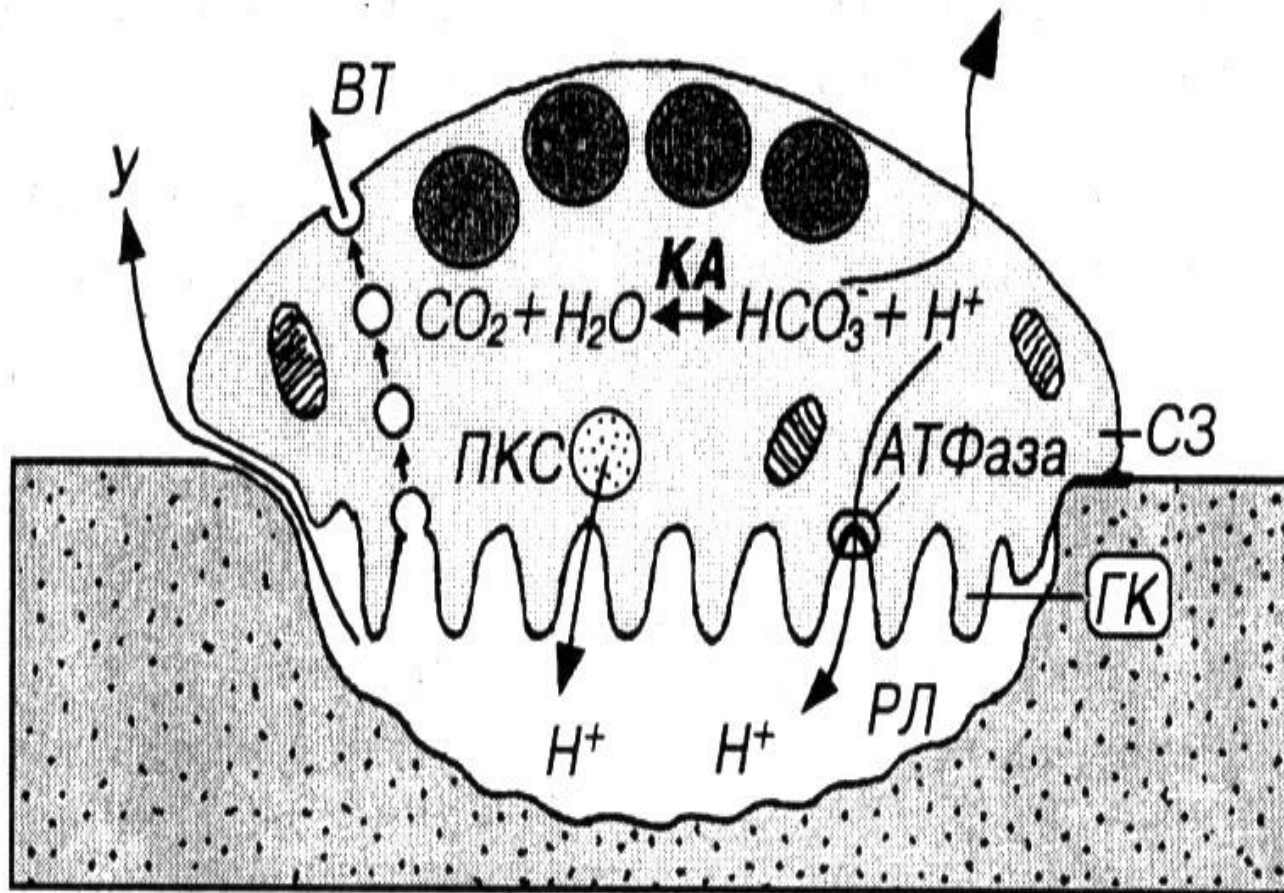
1. Дефінітивні клітини, які не діляться.
2. Підтримують нормальний стан кісткового матриксу і баланс Са і Р у організмі.
3. Знаходяться у порожнинах (лакунах і каналцях)

Остеокласти

1. **Здатні руйнувати звапновону кісткову тканину.**
2. **Мають багато ядер (до 20), полярні : гофрована кайма і зона органел.**
3. **1 ОК може зруйнувати таку масу кістки, яку створили 100 ОБ.**
4. **Руйнація матриксу КТ здійснюється шляхом закислення резорбційної лакуни , ендоцитозу резорбованих продуктів і наступного їх екзоцитозу.**

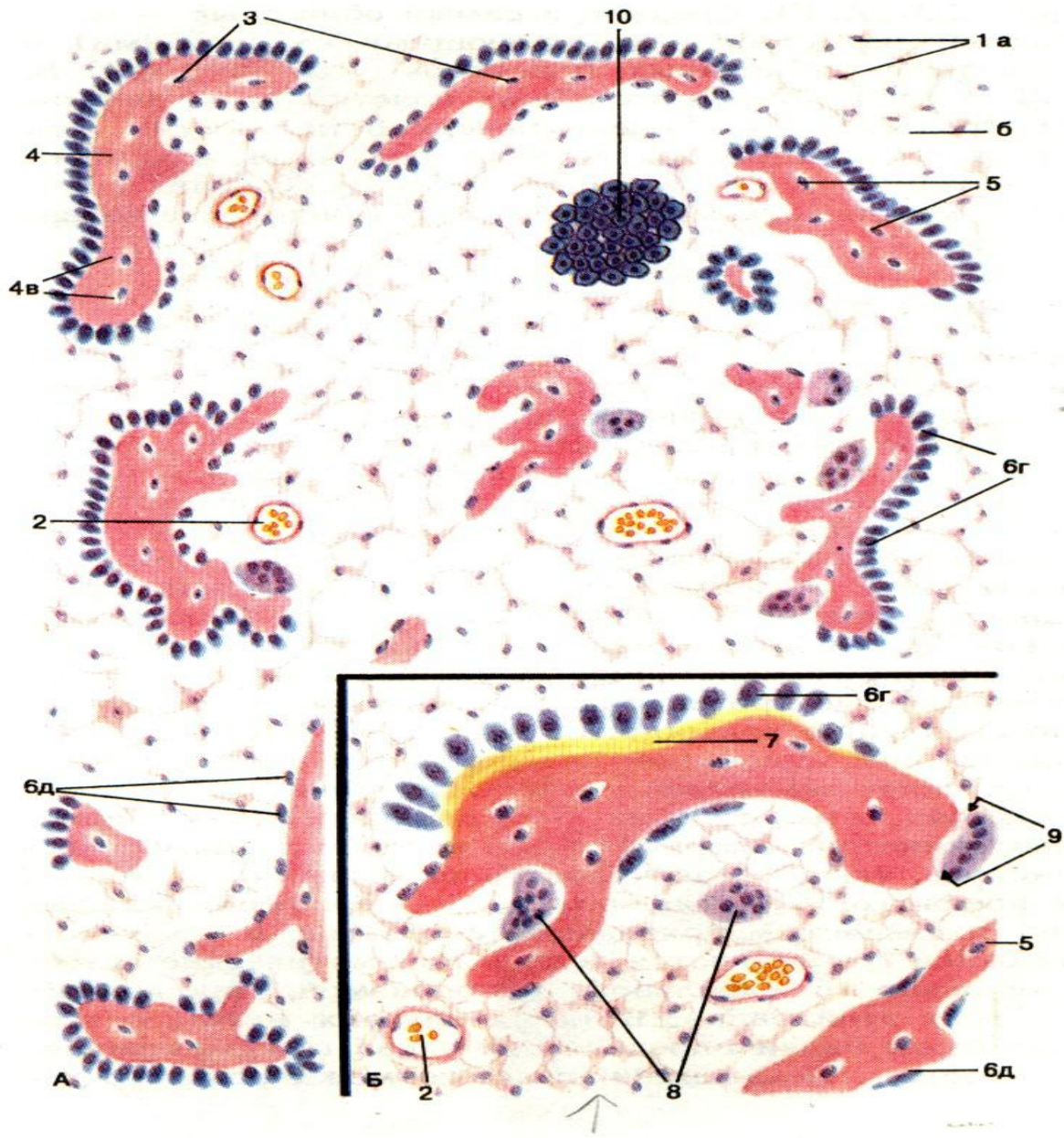

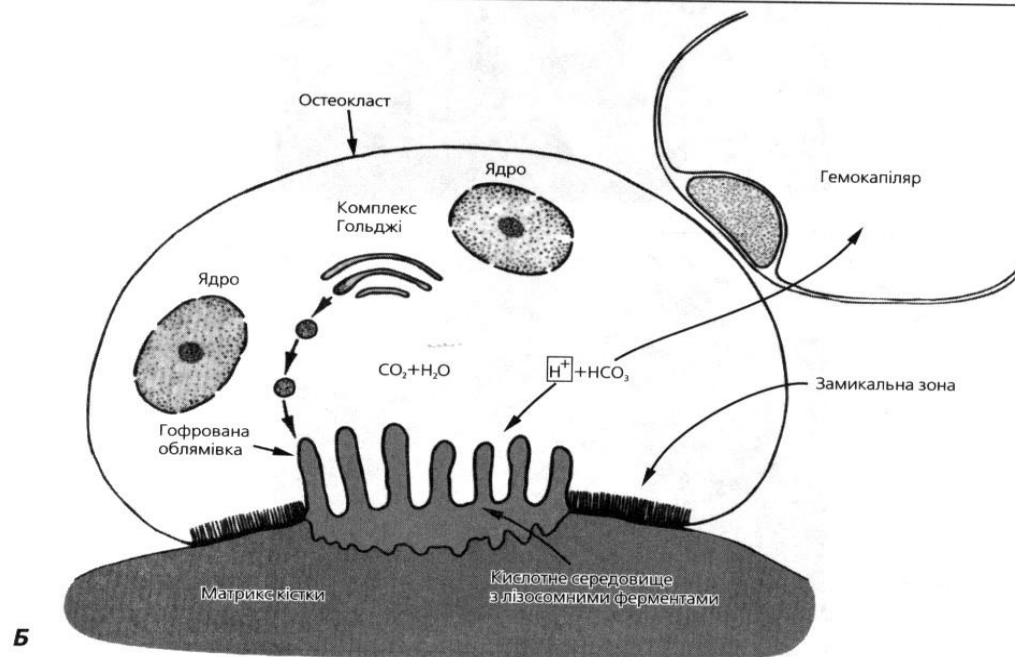
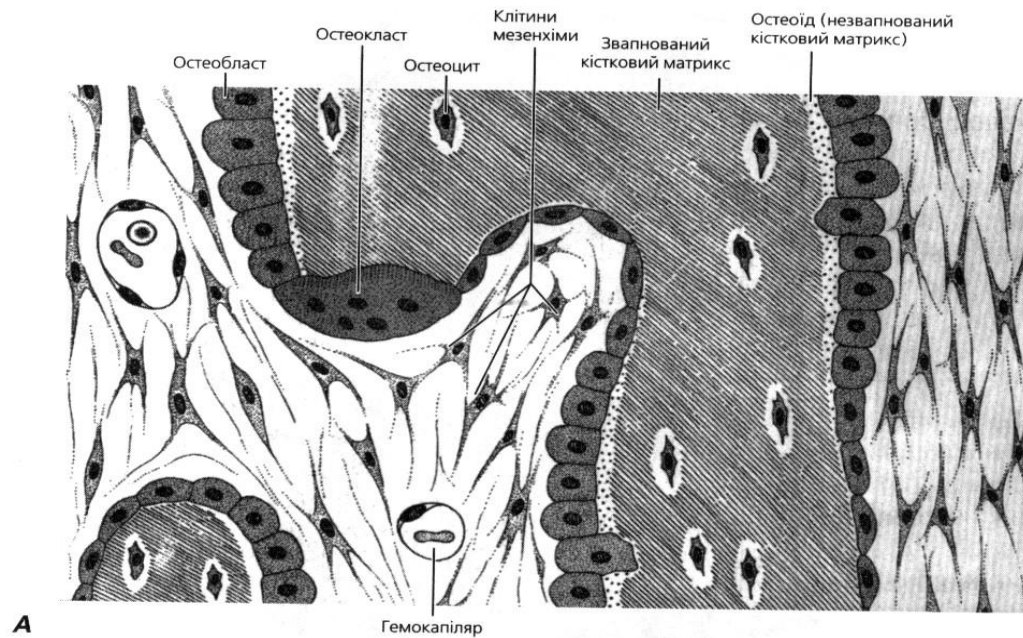
Прямий остеогістогенез **(характерний для утворення** **грубоволокнистої КТ, спостерігається** **на 1-му місяці ембріогенезу).**

Розрізняють 4 стадії:

- 1. Утворення скелетогенного острівця із мезенхіми, який васкуляризується.**
- 2. Диференціювання ОБ і утворення органічних компонентів матриксу КТ (оссеомукоїд).**
- 3. Мінералізація : ОБ виділяє лужну фосфатазу, під дією якої вивільняється фосфорна кислота. Яка вступає у реакцію із солями Са з утворенням гідроксиапатиту.**
- 4. Перебудова у пластинчасту КТ.**

А – порівняльна мікроморфологія основних формотвірних клітинних елементів кісткової тканини; **Б** – ультраструктурна організація та принцип функціонування остеокласта

Непрямий остеогістогенез

1. Закладка хрящової моделі трубчатої кістки (2-й місяць ембріогенезу).
2. Утворення у області діафіза кісткової манжетки (перихондральне окостеніння).
3. Деструктивні зміни у центрі діафіза як результат порушення трофіки зі сторони охрястя.
4. Під впливом ОК діафізарний хрящ руйнується, у ньому виникають простори, які заселяються ОЦ і утворюється кТ (ендохондральне окостеніння)
5. ОК руйнують кТ і утворюються кістковомозкові порожнини, які заселяються СКК.

6. На периферії діафіза із окістя утворюються КТ.

7. Кісткові пластинки утворюються навколо кровоносних судин.

8. Центри окостеніння з'являються в епіфізах.

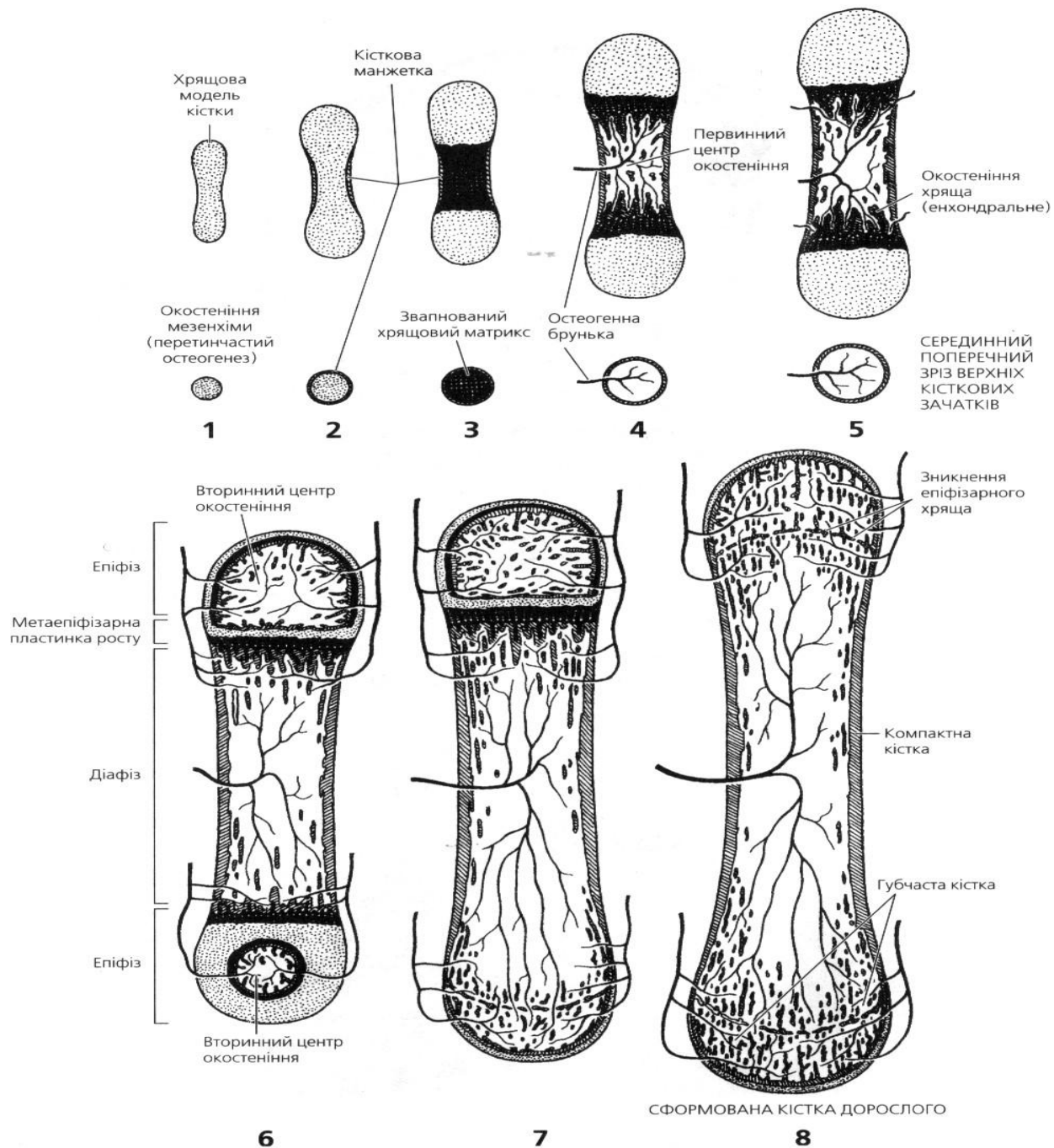
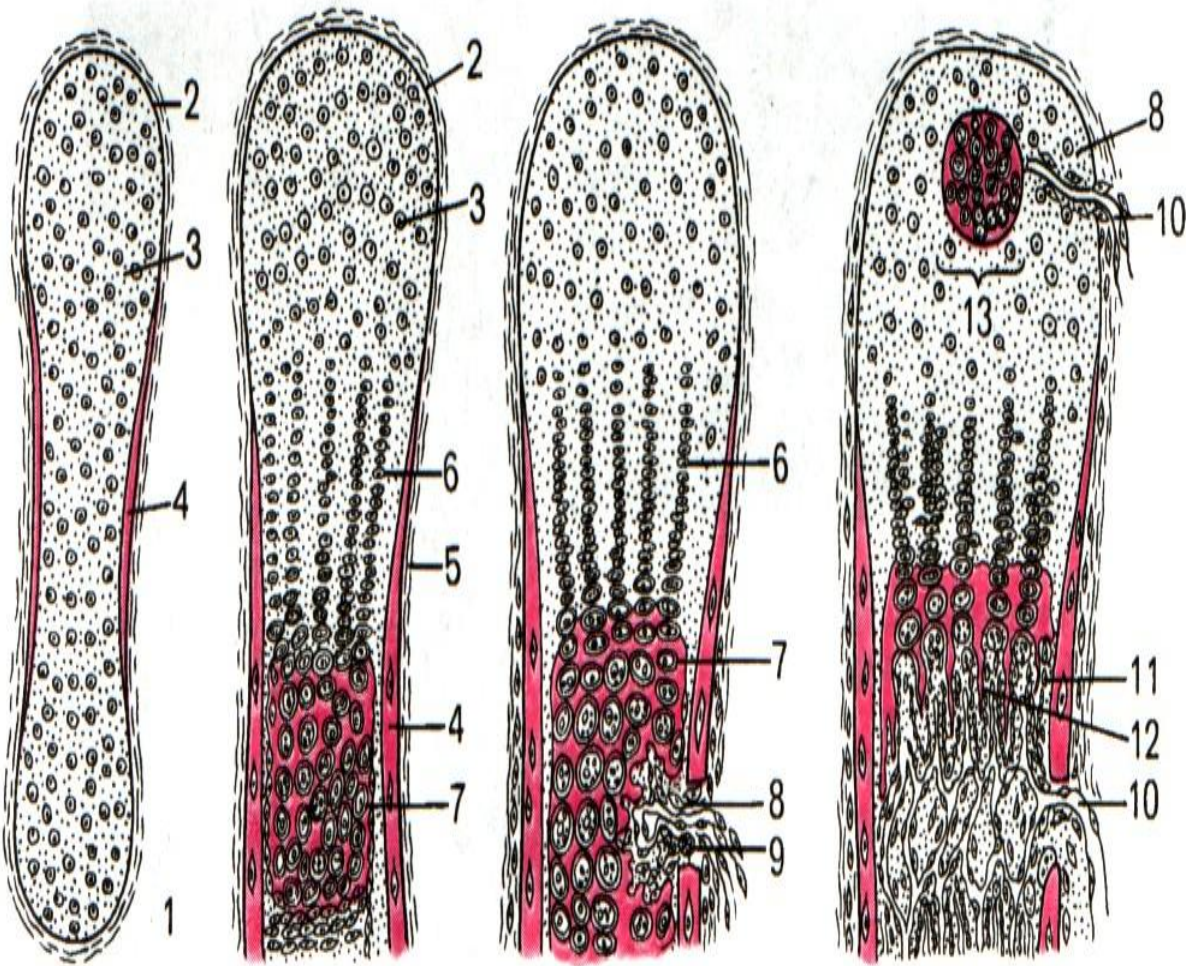

Схема послідовних етапів хрящового остеогенезу (утворення кістки на місці хряща, 1-8)

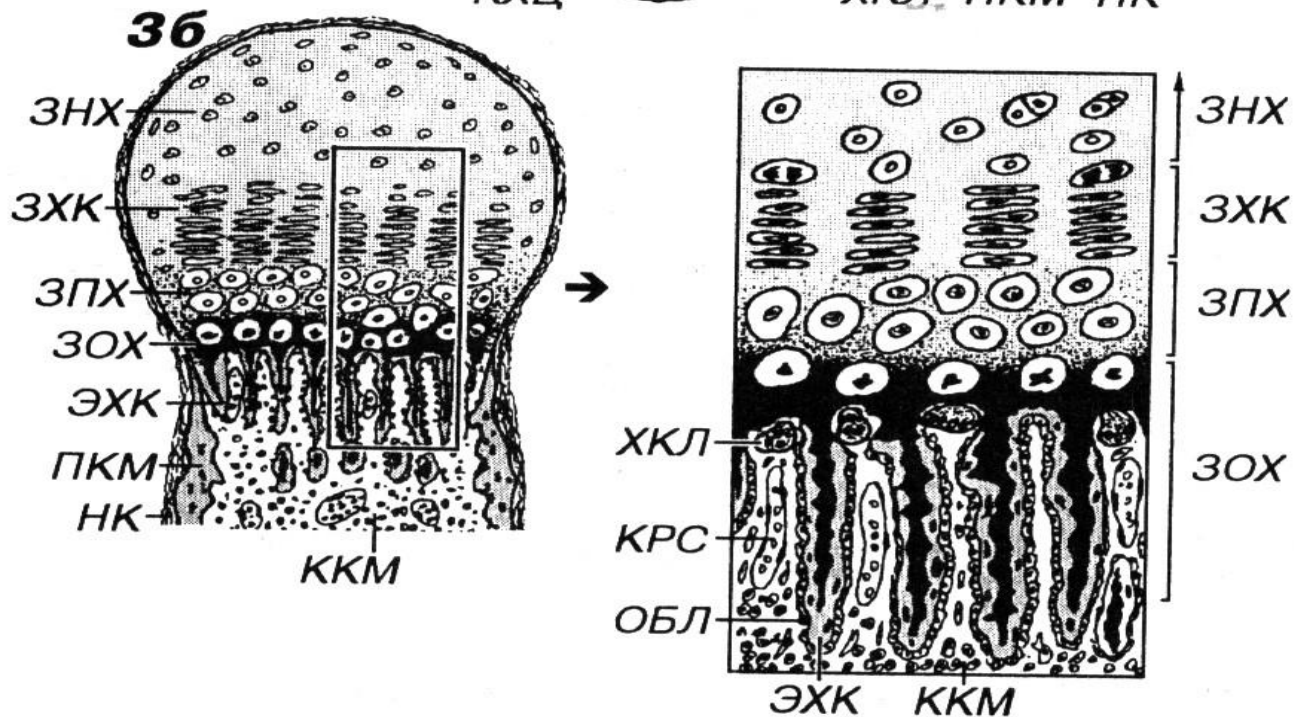
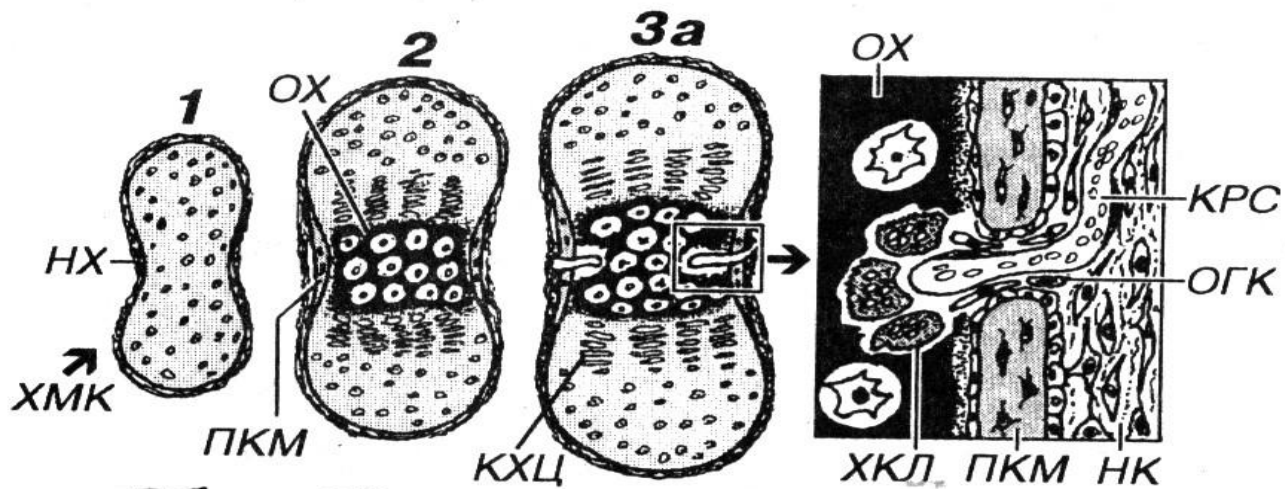

A

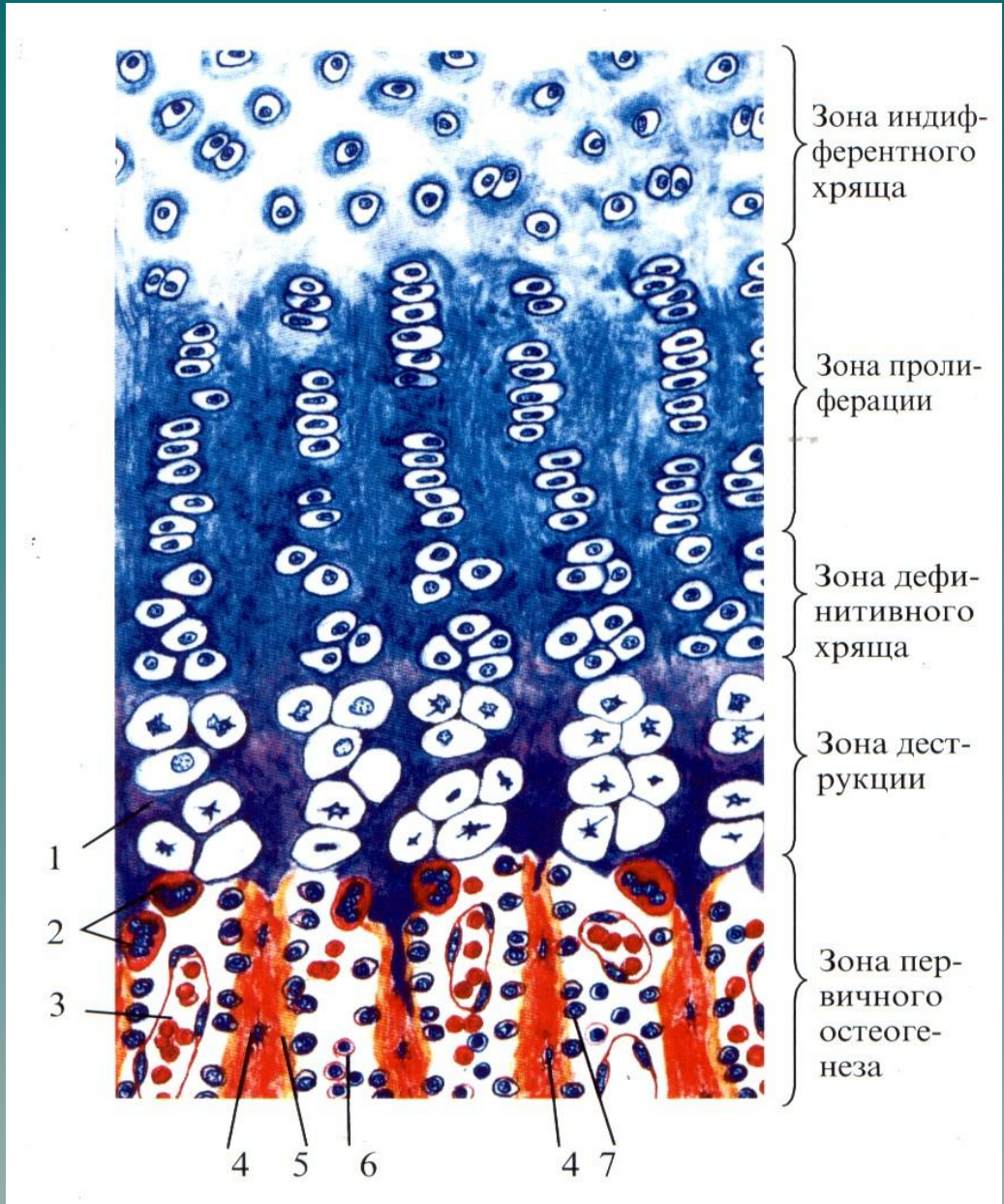
Б

B

Г

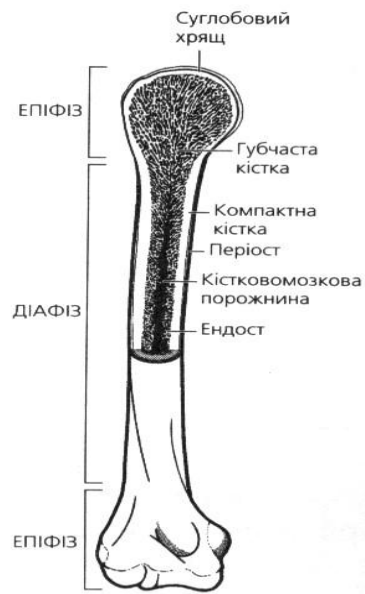
Пластинчаста кісткова тканина

Локалізація: практично весь кістковий скелет.

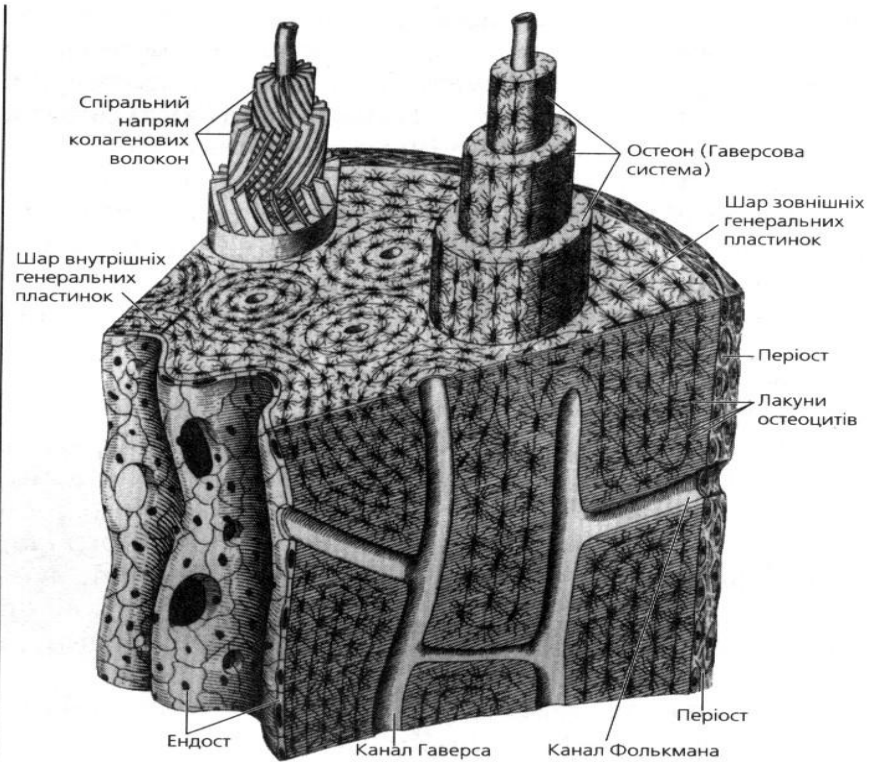
Основна структура: кісткова пластинка (товщина- 3-10 мкм), яка складається із колагенових волокон і аморфної речовини.

Кістка як орган

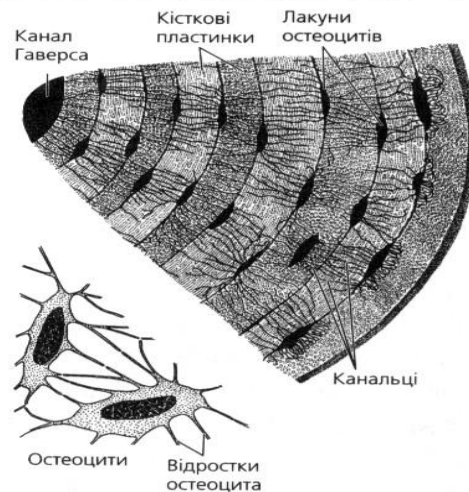
1. **Окістя (периост) і ендост (сполучнотканинні оболонки)**
  2. **Пластинчаста кісткова тканина (компактна і губчаста)**
  3. **Кістковий мозок**
  4. **Кровоносні та лімфатичні судини, нерви**
-

A

B

B

Схема структурної організації кісткової тканини: **A** – загальний план будови трубчастої кістки; **B** – тривимірна реконструкція сегмента діафіза трубчастої кістки; **B** – частина поперечно зрізаного остеона з відтворенням морфології остеоцитів

Компактна пластинчаста кісткова тканина

1. Локалізація: діафізи трубчастих кісток та зовнішній шар усіх інших кісток.

Будова

Є три взаємозв'язаних системи кісткових пластинок:

1. Остеони

2. Вставні пластинки

3. Зовнішні та внутрішні загальні (генеральні) пластинки

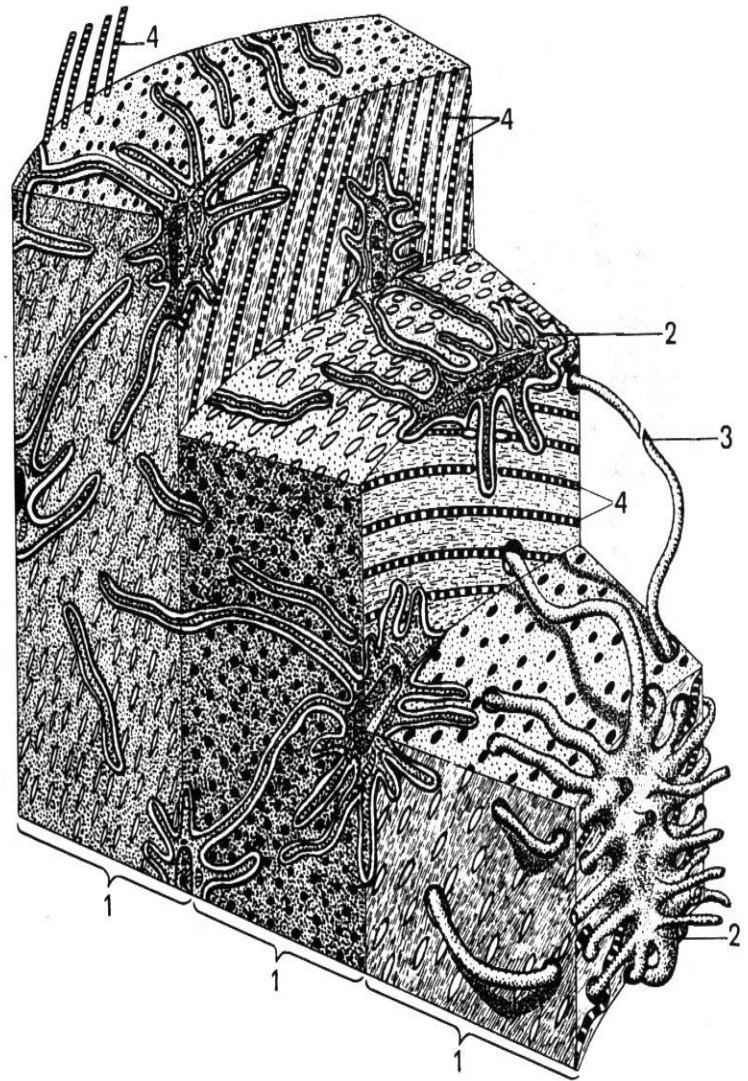
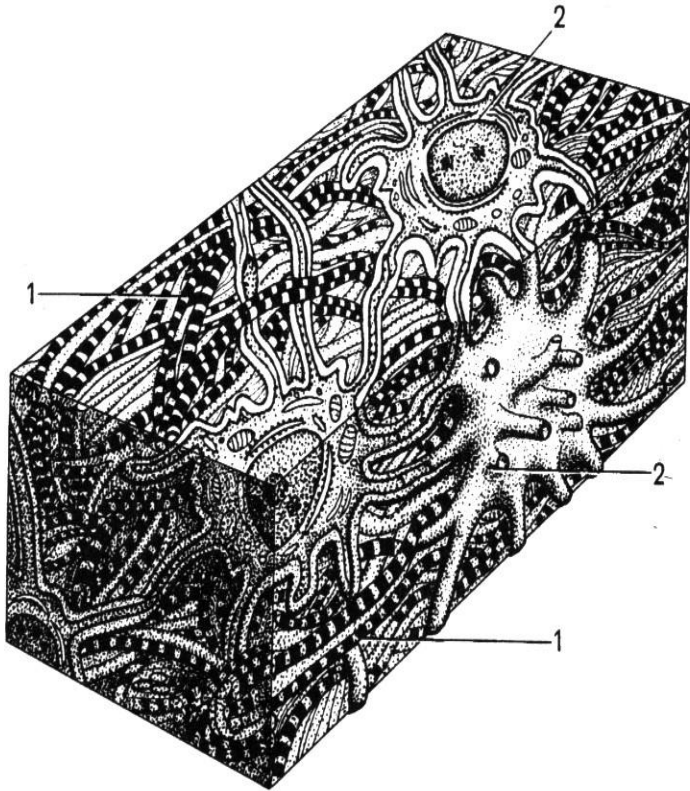
Остеони (гаверсові системи)

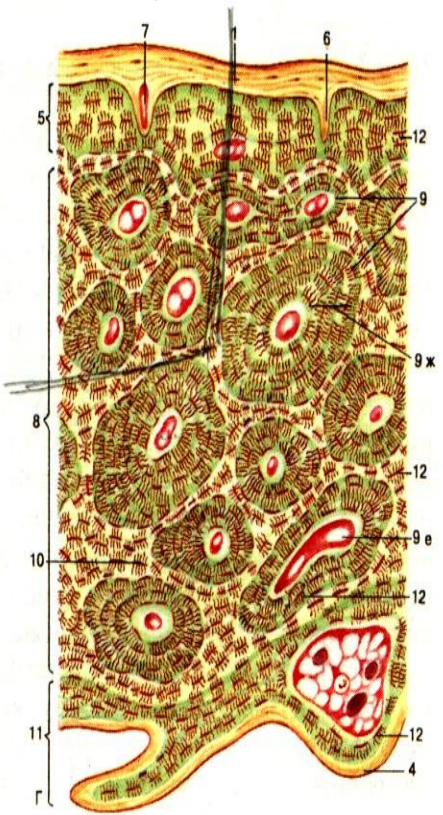
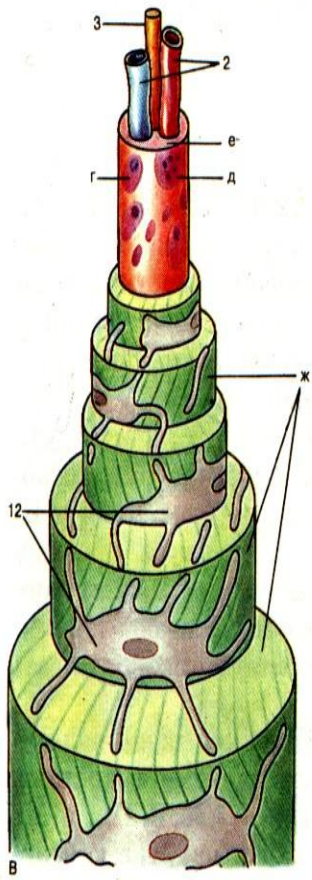
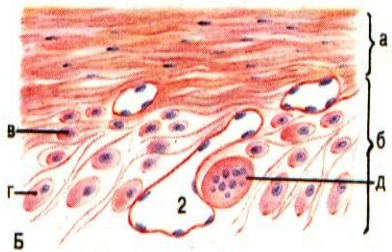
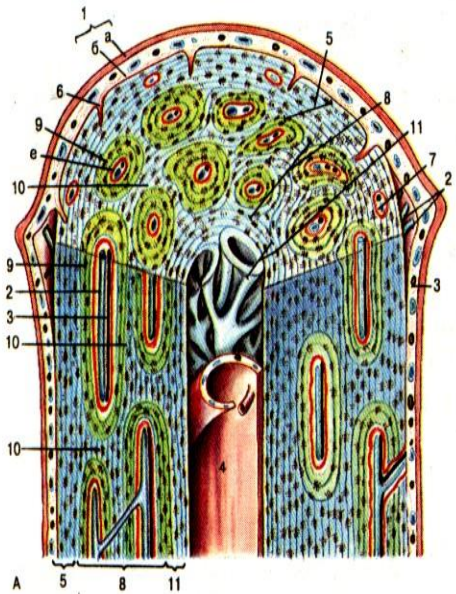
- 📌 Структурно-функціональні одиниці компакної кістки.
- 📌 Форма остеона- циліндр (діаметр-100-500 мкм, довжина – декілька сантиметрів)
- 📌 Кількість ПЛАСТИНОК- 3-25 (розташовані концентрично навколо каналу остеона- гаверсового каналу ,діаметр якого 20-120 мкм).
- 📌 Лакуни- порожнини між пластинками, в яких знаходяться тіла остеоцитів.
- 📌 Кісткові каналці- порожнини в пластинках, у яких знаходяться відростки остеоцитів.

Гаверсовий канал – центральний канал остеона, який містить 2 судини (артеріолу, венулу або капіляр) , які оточені ПВСТ. У цій тканині містяться остеогенні клітини-попередники, остеобласти у спокої, макрофаги, остеокласти, нервові волокна та лімфатичні судини.

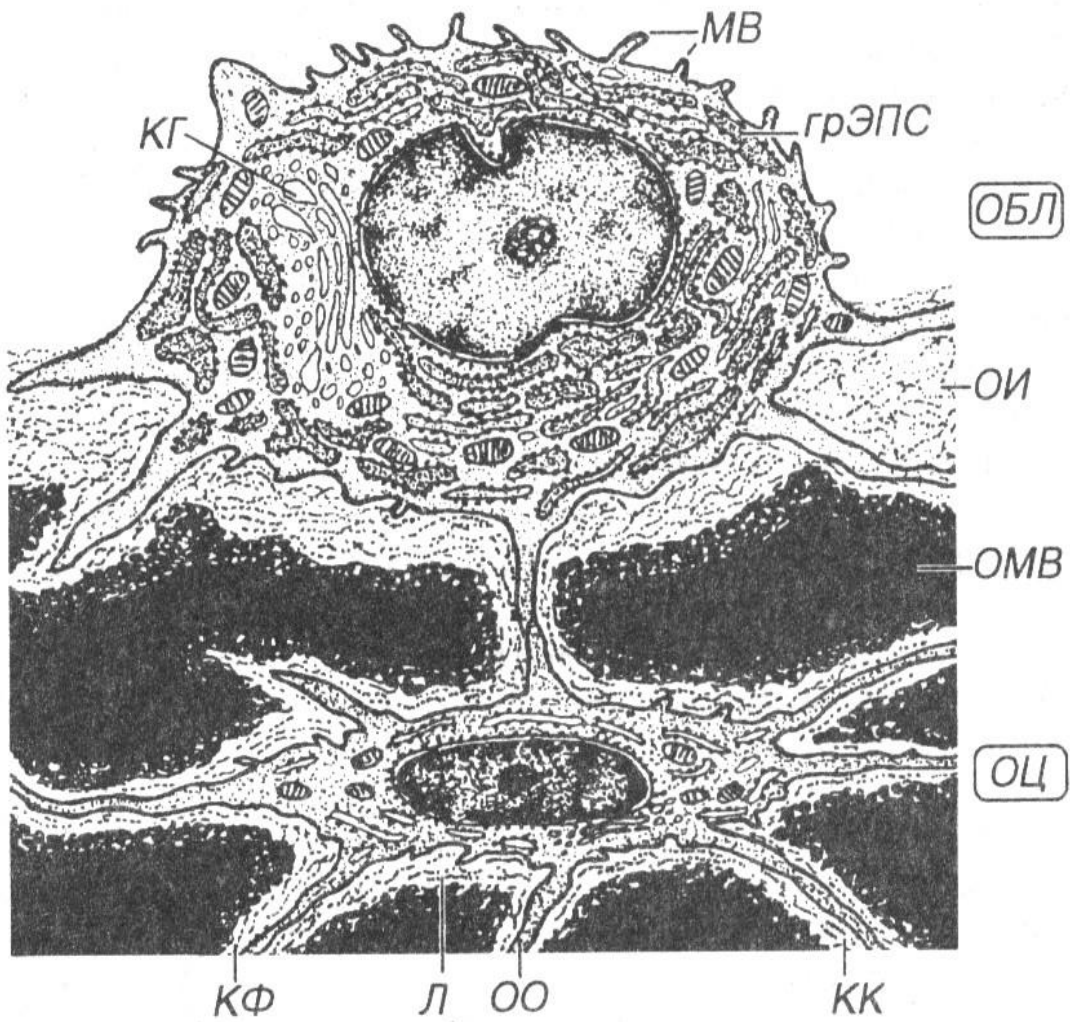
Проривні (Фолькманівські) канали
– забезпечують зв'язок гаверсових каналів між собою та кістковомозковою порожниною.

Вставні пластинки

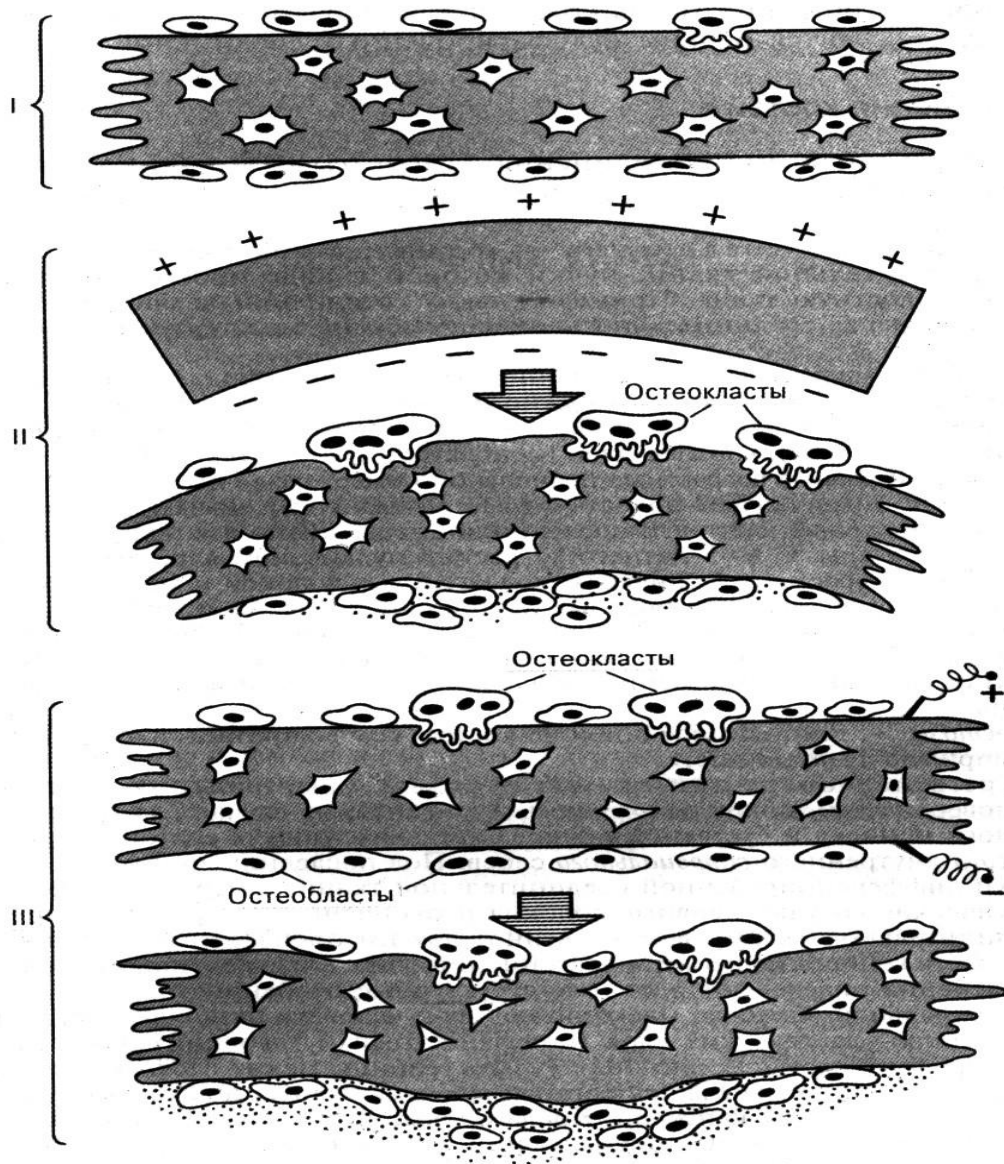
- 📌 Є залишками раніше існувавших пластинок, які були зруйновані у результаті перебудови кістки.
- 📌 Зовнішні та внутрішні загальні (генеральні) пластинки
- 📌 Утворюють зовнішній та внутрішній шари компакної кістки
  - 📌 Губчаста речовина (трабекулярна кістка)
- 📌 Це трьохмірна сітка анастомозуючих трабекул, між якими порожнини заповнені кістковим мозком.

Трабекули губчастої кістки- це

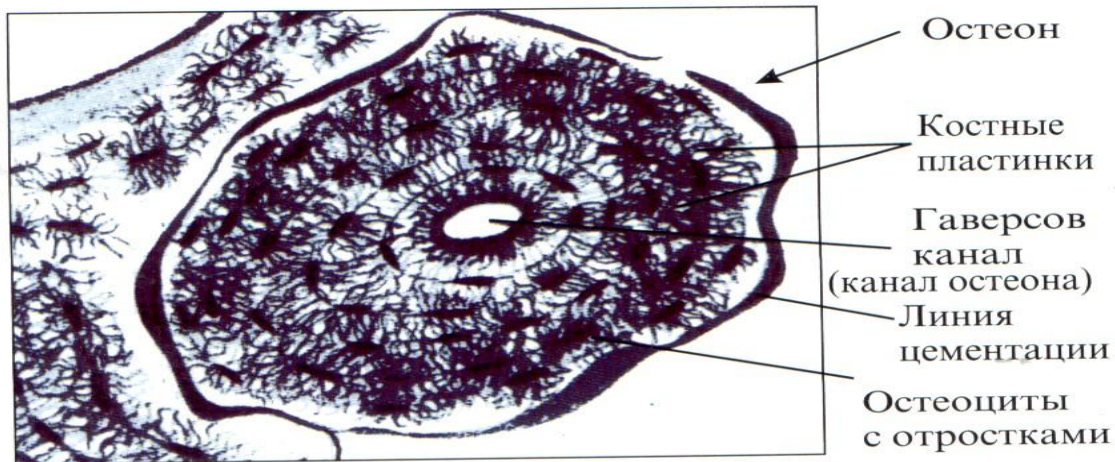
Паралельно розташовані кісткові пластинки неправильної форми, які утворюють

ПАКЕТИ- структурно-функціональні одиниці губчастої кістки (товщина 50мкм, довжина -1мм).

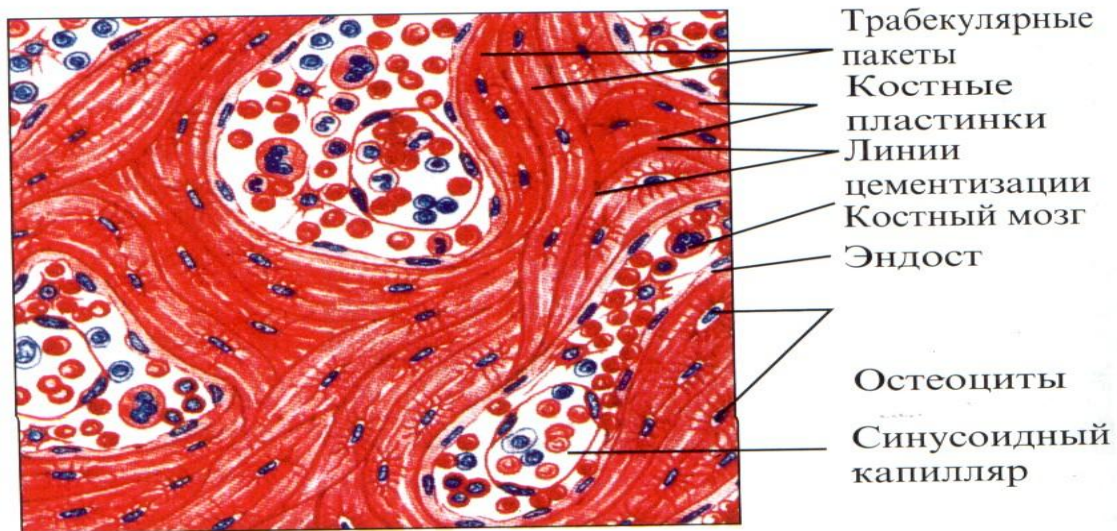

Пластинчатая костная ткань. Альвеолярная кость нижней челюсти. Декальцинация, толщина среза 20 мкм, импрегнация азотнокислым серебром. (Препарат М.Х. Абакарова)

Перекладины губчатого вещества кости, образованные трабекулярными пакетами